

Componiste Eva Beunk met de hoornisten uit *Op Wacht*.

Hoornisten in bijzondere setting

In de serie Concert van de Week richt KNMO Klankwijzer de schijnwerper op concerten, presentaties en manifestaties met een opvallende artistieke invulling of een bijzondere aanleiding. In deze editie aandacht voor het project *Op Wacht*, een opera voor 33 hoorns, drie zangers en een fort.

Tekst: Onze redactie

Foto: Rob Herstel

Hoe komt een mens erbij om een opera te schrijven voor 33 hoornisten en 3 vocalisten? “Tja”, zegt componiste Eva Beunk. “Het idee komt eigenlijk van mijn vader. Hij had een beeld voor ogen waarbij een heleboel hoornisten in forten van de nieuwe Hollandse Waterlinie speelden. Hij vroeg mij of ik hier een stuk voor zou kunnen schrijven. Daarop ben ik onderzoek gaan doen naar het fort dat het dichtst bij mijn ouderlijk huis ligt. Dat is Fort Panterden in Doornenburg, gemeente Lingewaard, daar waar de Rijn ons land binnenkomt. Ik vond het verhaal van het fort erg interessant en kwam zo op het idee om een opera van te maken. En daarvoor heb je dus ook zangers nodig.”

Symbolisch

Ook het getal 33 komt niet zomaar uit de lucht vallen. Eva: “Het getal 33 is symbolisch. Ik wilde veel hoornisten, maar het mochten er ook weer niet te veel zijn want daarvoor zijn de ruimtes in het fort te klein. De opera wordt uitgevoerd tijdens het 3 Over Festival, dus daar vond ik het nummer 33 mooi bij passen. De hoorn past met zijn militaire traditie goed bij het fort. De klank lijkt ervoor gemaakt. Het warme geluid komt prachtig tot zijn recht in de akoestiek van het gebouw.”

Vernieuwing

Eva Beunk (1999) volgde de voorop-

leiding compositie aan ArtEZ Hogeschool voor de kunsten Arnhem en studeert sinds 2017 compositie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Zij wil met haar muziek grenzen verleggen, mensen verbinden en emoties losmaken. De opera met de titel *Op Wacht*, op een libretto van Rob Hoekstra, vertelt de geschiedenis van het fort en wordt binnen in het historische gebouw gespeeld. Bijzonder is dat het 100-koppige publiek met de voorstelling meebeweegt door de verschillende ruimten van het fort. “Gedurende anderhalf uur verplaatst de voorstelling zich vanuit de kelder naar boven op het dak”, legt producent en dirigent Dick Hesselink uit. “Voor de luisteraars wordt het een akoestische beleving. Er zijn scènes waarin je haast letterlijk gevangen zit in het geluid. Het stuk eindigt in een letterlijke bevrijding op het dak van het fort met uitzicht over de omringende wateren. Deze vrijheid krijgt vorm door een grote rol te geven aan de improvisatietalenten van hoornist Morris Kliphuis. Een bijzondere voorstelling en een must voor iedere voorstander van vernieuwing binnen de blaasmuziek.”

Improviseren

Het oorspronkelijke plan om 33 hoornisten bij elkaar te trommelen is net niet gelukt. Voor het uitzonderlijke project hebben zich dertig hoornisten uit zeven provincies opgegeven. Niet alleen muzikanten van harmonieën en fanfares, maar ook een aantal professionals en leden van studentenorkesten. Eva vult aan: “De opera maakt een reis door het fort. Statische delen met zang en hoorn

worden afgewisseld met verplaatsingsscènes. In de eerste en laatste scène spelen alle hoornisten samen. In de rest van de scènes spelen steeds kleinere groepen hoornisten. Niet alle muziek is in detail uitgeschreven. In veel van de scènes hebben de hoornisten vrijheid om met aangegeven motieven te improviseren.”

Geschiedenis

Op Wacht vertelt het verhaal van fort Panterden, een plek waar mensen heel veel en lang hebben ‘gewacht’. Soldaten wachtten op een oorlog die niet kwam. Krakers wachtten op een ontruiming die uiteindelijk wel kwam. De personages in de opera worden door drie zangers vertolkt: De Macht door bas Yonathan van den Brink, de Soldaat door tenor Guido Groenland en de Kraker door mezzosopraan Desirée Verlaan. In 2019 is het 150 jaar geleden dat de bouw van Fort Panterden begon. De vesting kent een bewogen geschiedenis. Meteen toen de bouw voltooid was (in 1871) kwam men erachter dat het fort al niet meer bestand was tegen de nieuw uitgevonden wapens en moest het weer aangepast worden. In de Eerste Wereldoorlog waren er vier jaar lang militairen, maar is er nooit een schot gelost. Nederland bleef immers neutraal. In het interbellum werden de meeste wapens naar andere plekken vervoerd, zodat de soldaten zich bij de volgende wereldoorlog al na één dag moesten overgeven aan de oprukkende Duitsers. Na de Tweede Wereldoorlog stond het fort lang leeg. Kinderen speelden er, wat helaas ook een keer tot een dodelijk ongeluk leidde. In 2000 werd het fort ge-

kraakt. De krakers begonnen de veste met beperkte middelen te restaureren en gaven elke week gratis rondleidingen voor belangstellenden. Na een tijdje wilde de gemeente de krakers echter weghebben. Er waren plannen om er een hotel van te maken. Na een lange juridische strijd moest in 2006 de mobiele eenheid eraan te pas komen om het fort te ontruimen. Krakers uit het hele land streden mee om het fort te verdedigen. Maar uiteindelijk werd het ontruimd. Twee weken later stonden de krakers weer op de stoep. Ze hebben er nog twee jaar gewoond totdat ze in overleg met de gemeente vrijwillig weggingen. Nu is het fort gerestaureerd en is het een museum. Eva: “*Op Wacht* gaat over wachten. Door soldaten voor het geval er oorlog zou komen, maar ook door de krakers die in spanning wachtten op de ontruiming. Er zijn vijf rollen: de Macht, de Soldaat en de Kraker worden vertolkt door de zangers. De Vrijheid door jazz-hoornist Morris Kliphuis en de hoofdrol door Fort Panterden zelf. Het hele script en alle muziek zijn aangepast op de ruimtes en de akoestiek van het fort.”

Op Wacht maakt deel uit van de concertserie HRESTWIND. De voorstellingen zijn op 21 en 22 september om 12.00 uur, 14.30 uur en 19.00 uur. Op vrijdag 20 september is er een preview bij de opening van het 3 Over Festival. Informatie: <https://www.opwacht.nl>.